

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.
Zespół (fond) 141.

ZBIÓR ALEKSANDRA CZOŁOWSKIEGO

DZIAŁ (OPYS) I

1742. Opisanie majątności Demblin 1850.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Opisanie
Miejstowości Demblina
w Bocheńskim Obwodzie
przy ujściu Dunajca do Wisły
w Stawie Łopie i Porębskich
Zataskiej w Rn 1849 przez
miejscowego Mandataryusza
zporządzone.

Josef Zatuski jako mgia wta-
ściwielki, za zgodne z prawdą
wznieść, składa Tenarystom
Gospodarskiemu Galicyjskiemu
w Grudniu 1850. r. —

zby wazny: ze nie w bieżącym roku
w tej miejscowości nie nie poprawi to.

Projekt

Opisnik do Dominium w całym Kraju z zadaniami odpowiedzi.

1. Liczba Gromad
składa się, Dominium
Demblin?

ad 1. Dominium Demblin składa się z czterech Gromad.

2. Czy w obrębie tegoż
znajduje się miasto lub
tak zwane miasteczko
Marktflack /-miejski
Łan?

ad 2. Nie znajduje się ani miasto ani miasteczko /: Marktflack/

3. Jaka jest przestrzeń
całego Dominium - w tej
przeźreni, wiele gruntu
ornego, Łan, pastwisk, ja
kiego rodzaju te pastwiska
czy niezdatne na lepszą
uprawę, czy przeciwnie?
wiele lasu i jaki ten las
czy zarosła i krzaki, chru
sty nad wodami, jeziora
stawy, rzeki, góry, rowni
ny, grunta wiodrajne lub
zatorowe, piaski, błota i t.p.

ad 3. Według metryk Jozefińskich i Rektifikacyj tych w roku 1820 i 1821 wycynionej w całym Państwie Demblin'skiem z Jagodnikami wynosiła ogółem cała przeźreni ziemi..... 1832 morgów i 697²/₃ sázni □ - z której to Państwo, przez swoje potoki nie nad rzekami Wisła, i Dunajcem, które przez wzbieranie coroczne kilkokrotnie wód, brzegi zle opatrzone obrywają, i całe Łany zaluwają, utraciło może do stu morgów gruntu od roku 1820. —

W tej przeźreni powinny się znajdować:

Gruntu ornego	1057 morg.	- 712 ² / ₃ sázni
Łan	339 "	- 1309 ⁵ / ₃ "
Chrustu nadwodnego i krzaków	59 "	- 600 "
Lasu	22 "	- 92 "
Pastwisk	354 "	- 183 "

Oprócz jeziora z dawniejszego koryta rzeki Dunajca pozostałego, niema tutaj żadnych stawów - częste wylewy wodne, grunta zjatorowite i tylko mała część od rzek oddalona, jest wiodrajna - piaski tylko nad rzekami i to w małej ilości znajdują się - pastwiska do wszelkiej uprawy byłyby zdolne, gdyby brzegi rzek zabezpieczone były grunta sáz.

wszystkie potłozone w najpiękniejszej stronie lasy są bardzo wadkie i potrzebują zaprowadzenia gospodarstwa lasnego bardzo pierwotowego, przez świeże fiewy. Oprócz bardzo suchej letniej lub zimowej pory, wiele błota tutaj przez wylewy wód znajduje się i sprawa upadek bydła roboczego i sprzeżaju —

4. Wtém ogóle ziemi wiele wypada na dominikalne, miejskie i wiejskie, czyli rustikalne? Wiele na kaida, Gminę lub Gromadę? Czy grónta dominikalne, miejskie i wiejskie są dogodnie odgraniczone? czy leżą oddzielnie, lub przeświadczenie czy się daje czuć potrzeba regulacji tychże gróntow? Czy zachodzą spory o własności gróntow i w jakim względzie?

ad 4. Wtętej przestereńzi ziemi wypada na dominikalne 1133 morg: 39²/₁₁ sziar rustikalne 699 " 656³/₁₁ "

Podług Gmin czyli włozi na kaida, z osobna i tak na Demblen ogótem 987 morg: 558²/₁₁ sziar

Grónta dominikalnego i rustikalnego

ornego	242 morg: 866 ² / ₁₁ sziar	319 morg: 1250 ² / ₁₁ sziar
tak	128 " 221 " "	59 " 827 " "
pastwisk	160 " 1139 " "	" " "
lasu	17 " 455 " "	" " "
Krzakow	59 " 600 " "	" " "

na Nowopole ogótem 257 morg: 1061²/₁₁ sziar

t.j. gróntu ornego	144 morg: 724 ² / ₁₁ sziar	35 morg: 1008 ² / ₁₁ sziar
tak	" " "	1 morg: 583 " "
pastwisk	76 " 345 " "	" " "

na Wola Rogowska ogótem 440 morg: 817¹/₁₁ "

t.j. gróntu ornego	87 morg: 453 ² / ₁₁ sziar	190 morg: 457 ² / ₁₁ sziar
tak	" " "	50 " 531 ³ / ₁₁ " "
pastwisk	112 " 975 " "	" " "

na Jagodniki ogótem 146 morg: 146²/₁₁ sziar

t.j. gróntu ornego	4 morg: 447 ² / ₁₁ sziar	32 morg: 1306 ² / ₁₁ sziar
tak	90 " 1253 " "	9 " 1094 " "
pastwisk	4 " 924 " "	" " "
lasu	4 " 1237 " "	" " "

5.

Grónta będą po części między sobą, pomiesza-
ne i ztąd wiele przed dzieje się - potrzeba za-
tem widoczna regulacji tychże - spory o grónta
między ^{sasiadami} trafiają się czasami a to z powodu znie-
sienia pańszczyzny, bo każdy chciałby posia-
dać grónt a z niego żadnych nie ponosić cięż-
arów. —

5. Wiele ludności ma
całe Dominium? wiel
każda Gromada? wiel
wproporcji wypadu
dusz na 1 mile II?

ad 5. Całe Dominium ma 1406 dusz
a z tych wypadu na Demblin & Nowopolem
jako razem konskrybowane 771 dusz
na Wola Rogowska 510
na Jagodniki 125
wproporcji ziemi wypadu na 1 mile II. 7674 dusz

6. Jakiego wyznania jest
ta cała ludność? czy się
dzieli na różne obrządki
i w jakiej proporcji wna-
dej Gminie miejskiej lub
Gromadzie wiejskiej?

ad 6. Cała ludność jest wyznania rzym.
śno katolickiego wyjąwszy 31 dusz żydowskich
tutaj zamieszkałych, którzy trudnią się wyszyn-
kiem wódki, piwa, i szemiostami. —

7. Wiele jest kościołów,
cerkwi, synagog żydowskich
lub innego wyznania
przybytków?

ad 7. Żadnych niema.

8. Jaka jest moralność
i bogobojność czyli Re-
ligijność tych różnych
mieszkańców w ogól-
ności? i w szeregołach
podzielwszy na płe-
mezną, i żeńską, na
mlodzież, wiek dojrzaly
i starości?

ad 8. Wypadki z roku 1846 nie
pokazały żadnej religijności gdyż
po największej części dopuszczono się
rabunków i bezprawów, wyjąwszy
mniejszą liczbę mieszkańców —

9. Czy która część
ludności celuje moral.
ności, nabożeństwem?
Czy przeciwnie? i czy
wiele jest mieszkańców
wyłamujących się od ob.
zadków Religii?

ad 9. Ludność w ogólności zwiedza kosciół,
nie odciągają się od obrzędów Religii ani się od
tanowych wyłamują, lecz czynią to z zwozwem.
Już żadna Gromada nie celuje. nie można
jednakowoż bezfamiennie powiedzieć, aby lubo
rzadko przecie pojedynczo nie trafili się nabożni
lub nabożna w samej rzeczywistości. —

10. Jakiej istnieją zapro.
wadzenia celem wy.
chowania moralnego
dzieci? szkoły? nauki
wykładane Religii
i moralności w jaki
sposób?

ad 10. Oprócz katechizacji niedzielnej i świe.
tecznej popołudniowej, znajduje się na wsi
Woli Rogowskiej włościan Marcin Wilk, któ.
ry dzieci wiejskie trochę czytać nauza za ugo.
de z rodzicami w porze zimowej —

11. Jakiej między wieś.
kamicami panuje wy.
obrażenie o własności?
Czyli jest szanowana
lub porażona?

ad 11. Cześć frondy na polach tak domi.
nikalnych, jak i między sąsiedami dowodzą
bardzo silne wyobrażenie o własności.

12. Czy zdarzają się
kradzieże i jakie?

ad 12. Ponieważ wieś Nowopole, Wola Ro.
gowska i Jagodniki leżą nad samą granicą,
przeto przy małej wodzie i lodzie tak z tej
strony tamtejsi złodzieje przybywają, po bytło
i konie jako i tutejszym sposobności podana.
Trafią się też na snopach w polu kradzieże.
Najbardziej trafiają się kradzieże w wsi Jagod.
nikach lecz z taką ostrożnością, że żaden na
wzruszeniu złapanym być nie może. —

13. Czy trafiają się
podpalania? Czy tyl.
ko budynków domi.
nikalnych? lub też
innych mieszkańców?

ad 13. Przez kilka lat ciągle podpalania były, lecz
tylko budynków dominikalnych, tak dalece, że
tylko stary folwark i stajnie stare w wsi Dembli.
nie pozostały i te ledwie obronione. Przerzyna
tego jest drżność i zemsta —

14. Czy zdarzają się
zbrodnie i jakie?

ad 14. Zbrodnie z kradzieżami i podpalaniem pocho.
dra. —

15. Ludność jest
zgodna, spokojna,
czy przeciwnie lubi
ca pieniactwo? czy są
procesy między sąsiedami
i rodzinami, czy
są tak zwane przegr
awczyne z Dominium?
odwiele lat zgodne
ne lub ciągle pobierane?

ad § 15. Ludność między sobą po największej części zgodna i spokojna, mało kiedy natrafi się pro. Ces. Pręgowacijne procesy z Dominium minowsul. kiej ostrożności trafiają się, gdyż sobie roszczenia, pretensye do pańskich grontow, mają powatnych pisarzy, którzy dla swego zysku, ludzi do proces. sois podburzają. Opiew. jednej przegrawaciy wagle dem pola kopyiny zwane, które sobie gwałtem przywłaszczali i w drodze prowirorium przegrali, żadna ich mniemana przegrawacya przez zale. głości i spraw w wyższych ^{urzędach} przeprowadzona nie była. Przywłaszczają właśnie teraz i części chłostwo nadwodnych i ta sprawa wyszema urzędowi przedtorzona. Opieszalosi przetorionego c. k. cyrkularnego urzęda Bocheńskiego, spowodza nienawiści między włościanami a Państwem tutejszym, gdyż przez niewyjaśnienie spraw, włościanie w swoim urojeniu słuszności pozostają i zemsta, wra.

16. Janie było zacho
wanie się mieszk.
kanio w miesiącach
lutym i Marcu 1846
roku? czy się wozp.
szosci lub mniejszosi
dopuszczala? Excif
soro? i jakich?

ad 16. Wyjawoszy wieś Nowopole, z których kil. ku tylko nalreli do zabunkio, refsta wsiow zma tym wyjątkiem dopuszcita się zabunkio tak w swoich jak i w sąsiednich diorach, nie zabi. to wyprawdzie ninogo ale wszystkich co swiduty nosili i dworską, wreladzi bito i wiazano, a tu. tyjszego Ekonomu wienowego wroniaka i jego syna, zrabowano, zbito i zawieziono do Bochni, lubo ich wrotie dla niewinności wznanej wy. puszczono.

17. Janie rozczorone
łobie, lub rozczorone
sa dotad pretensye
od czasu tych wy.
padkow.

ad 17. Od czasu tych wypadkow rozčili sobie i rozpera, sobie tutejsi włościanie pretensye wynadgodzenia, zasadzajai się na przywe. wreniach c. k. komisarowy cyrkularnego urzę. du Bocheńskiego.

ad 18.

18. Jaki był wrodzaj
lub niewrodzaj od lat
kilku? jakie kleski,
wody, grada, nieplonu
i psucia ziemiaków?

Od lat kilku ciągły niewrodzaj - co roś wyłowy wody -
częste gradobicia, jak świadczy przedłożone świadectwo
do c. k. cyrkularnego urzędu - tego roku wyłowy wody
w miesiącu Maja a gradobicie w miesiącu Czerwcu było.
Zjadł wielki nieplon - ziemniaki tego roku nadzwyczajnie
drobne i nieplenne, tak że na zagony psół
konia wypadło - o psuciu nie można dotąd nie jeszcze
powiedzieć - w przeszłych lat się psaty -

19. Jakie choroby
śmiertelności?

ad 19. Oprócz febr i zwykłej śmiertelności
żadne choroby tego roku nie pojawiły się.

20. Czy mieszkańcy
dostawali zapomogi
od rządu, lub od wola
ściciela dóbr, w pił.
niadkach, zbożu lub
inne? czy Separacyjny
ja takich zasitkow
była sprawiedliwa,
według istotnej potrzeby,
by, jaki wytek ro-
biono z tych zasit-
koro? wytakowem
ścierom lub nie, albo
w jakiej części? jakie
względem tego zda-
nia mieszkańców?

ad 20. Mieszkańcy aż do zniesienia pańszczyzny
od właściciela nieustannie dostawali zapomogi
w pieniądzech i w zbożu, a biednym oprócz tego
tytułem zebrań dawano zboże na garść corok.
Te zapomogi do dziś dnia nie uszerzone. Wzrostek
z nich bardzo się wzięty, bo zmarłymi i umarłymi
za obowiązkiem właściciela i spuszczano się do
roku na zasitki. W roku 1846 dano zapomogi
w pieniądzech od rządu właścicielom w Summie
415 złot. Rząd Mon. Kow. na wypłaćcenie trzech-
rocznych rat - lecz do tych czas nie uszerzona.
Ta zapomoga podług woli c. k. urzędu cyrkular-
nego rozdana została - Wzięto tejże w naj-
większej części na zakupienie zboża do żywo-
ności - mieszkańcy sądzi, że starcie była im
jako nadgróda za rok 1846 od rządu dana.

21. Jakimi urza-
dami przyjęto
patent Haj. Pana
z 19 kwietnia
1846 roku?

ad 21. Nierzadownik calkiem ich wyzeania
obcięano im bowiem calkiem zniesienie
pańszczyzny i wszelkich powinności
dla kraju i rządu -

22. Jakim podob-
nie urzuciu
przyjęto patent
z 18 kwietnia
1848 roku?

ad 22. Z urzuciu w dziedzinie dla
naj. Pana i z tem porozumieniem,
ze właściciele zmuszani zostali od
rządu do zniesienia pańszczyzny,
bo im publikowano iż rozkazem rządu,

23. Jakie rozporozono sobie
i jakie sa jeszcze
rozporozone pretenzje
od wypadkow 1846
roku, pomimo tych
dwóch najwyzszych
patentow?

ad 23. Sadza, ze im gronta dworskie poroz.
dzielaja - szczegolnie rozera sobie pretenzje
do pustek wlasnoscia państwa, bedacych
nie czuja wdzieczności dziedzicom za zniesienie
pańszczyzny, bo iyya wprzekonaniu, ze im
rząd pańszczyzny darowal.

24. Czy sa i jakie
zaleglosci, czynszow,
osepu, rolnych da-
nin i roboviny tak
ciaglej, jako li pie-
szej? od wielu lat
i w jakich ilosciach?

ad 24. Obrachunek zaleglosci, czynszow, osep,
rolnych danin i roboviny tak ciaglej jako i
pieszej zaraz po ustanowieniu pańszczyzny uwy-
niony i c. k. cyrkularnemu urzedowi Prubien,
skiemu przedtoriony zostal do sprawdzenia,
gdzie mimo kilkukrotnego nalegania, zalega.

25. Czy takowe zaleglo-
sci sa, takze oddawia-
nikoro urzadowane i od
d. 15. Maja uiszczona
ne i w jakich sposob?

ad 25. Gdy Sprawdzenie tych zaleglosci dotad
przez c. k. cyrkularny urzed nie nastapilo, osu-
wanu tychże powieszcie nie nie mozna, bez
dobrowolne uiszczenie tylko w roboviny pieszej
w bardzo malej czastci unawato sie.

26. Czy podatki mo-
narchiczne sa i by-
ly regularnie placone,
ne lub nie? i na
janiej klasie miesz-
kancow zalegaja?

ad 26. Podatki monarchiczne z powodu ciaglej
jakod przez wylewy wody i gradobicia nie byly
regularnie placone - przez likwidacye ktore
i teraz woprawdzeniu w wyiszych urosz.,
dach zalegaja, dwoje odpadlaby nalytlosci
Leiz i tak teraz uiszczone i na zadnej
klasie mieszkancow nie zalegaja -

27. Od dnia 15. Ma-
ja, jakim sposo-
bem odbywaja sie
gospodarskie roboty na
grontach dominikalnych?
po czemu sa najmy ci-
gle orowoziem lub para-
konie? podobniez wotme?
tudziez pieszej czyli
rezniej roboty? czy te
najmy sa, na dzien, na
potaxionki? czy na
wymiar?

ad 27. Dominikalne roboty gospodarstwie odbywaja sie
z trudnościami - bardzo malo tutaj ciaglej najmy uiszczone,
pniec do wozenia koniczu przy ktorem placono za orowozie
bydlany dzien po 1/12 x em. - wloscianie bardzo wiele
wymagaja wloscianie, sadza ze przez to zniewola,
do rozdania grontow dominikalnych - podczas zniewo-
ofolliwie zpowaztku z wielka trudnościami po 20 x em
na dzien najemnicow mozna byto dostac.

28. Do czasu ptaut
sa dzien do siewa
na wiosne? po czemu
do plewienia? do kofy?
do grabienia? do zawa-
woznych jego epo-
kach?

ad § 28. Na wiosne placono do siewu po 10 x em
do kofy po 20 i 24 x em - do grabienia po 8 x i 10 x em - do
zawa po 20 - 16 - 14 - 12 - i 11 x em - do siewu jesiennego
po 12 i 10 x em

29. Czy teraz z chęcią naj-
mują się młocki do młó-
cenia na siewo? i na jaką
ugodę?

30. Czy byto w używaniu
z niwo za snopki? siano
kos na podział z własci-
cielom tużki? lub koni-
czarka i na jakich umó-
wach?

31. Czy z niwo i sprzęt
pawły unowocznony wresz-
cie bez usypiania ziarn
na w polu?

32. Czy siewy rozpoczęte
czy jest lub nie, obawa
późnego siewu, lub niedo-
siewu? i czy gronta są
przystawione uprawione?

33. Jak dalece poprawił
się lub zaniedbat stan go-
spodarstwa mieszkaniow
wioskich, przez tawość
i chęć wynajmowania się.

34. Jaki w ogólności
plon wrodzajów i czy jest
nadzieja obfitości lub
niedostatku?

35. Jaki wrodzaj i sprzęt
ziemniaków?

ad 29. Co się tyczy najmu do młocki, nie można
powiedzieć, by z chęcią najmowali się, jeżeli zaś
który wysiłot, to mu trzeba było dać od 35 sno-
pów 18 zł M., później 16 zł M. —

ad 30. Z niwo nie byto używane na snopki
zaś siano na trzecim puszczone. i tak, gdy 3 ko-
py usięk, z tych 1 kopy sobie wziął a dla własci-
cia pozostały 2 kopy - podobnie przy koniurow.

ad 31. Z niwo przy pogodnym lecie i statym
powietrzu lub bez szkody unowocznony się późno,
co się zaś tyczy siana, to bardzo późno zebrano,
tak że potraw już nie miał czasu urosnąć, a to
z powodu, że długo się nie chcieli ani na tawo-
cenne, ani za 20 zł M. —

ad 32. Siewy dość późno rozpoczęte, bo młó-
cie się nie chcieli, obawa jest późnego siewu
szerególnie w porze, gdyż jak słoty zapadną,
a potem mrozy schyją, to ta skrochmal się
i nie zejść, pręto nie można się plonu do-
brego spodziewać. Co się tyczy uprawy gronta,
to tylko na odwrótach siana, pręto obfitości sjo-
dziwać się nie można.

ad 33. Porządni gospodarze korzystają
z tawości zarobkowania, zaś opieszali i do
pijanstwa skłonni jeszcze bardziej niszcze-
ją, bo mają czasu dostatkim do swoich
natogów.

ad 34. Plon wrodzajów Mwidego gatunku
zboża jest za nadto niski, pręto nie
można rachować na obfitości lecia na ubytek
wielki.

ad 35. Wrodzaj ziemniaków jest bardzo
mały i do tego bardzo mało. Drobne.
i przigłęb

36. Czy najmy od
bywają się przez
mieszkańców w miej-
sciu? lub przez obcych
i czy mieszkańcy za
najmowym zarob-
kiem wdrują?

37. Jakie są zabru-
wienia przemy-
słowe różnych klas
mieszkańców? wiele
i jakiego rodzaju
Przemysłowców, Ro-
kodzielców, Kup-
ców, fermanów,
i t. p. przemysłow-
ców, wiele speku-
lantów i jakich?

38. Wiele w Domi-
niurn jest osób
płci męskiej i płci
żeńskiej umieją-
cych czytać, tak
żeby przynajmniej
książki do nabo-
żeństwa wyci ma-
gły? a wiele męszczy-
n mogących popraw-
nie czytać i pisać
i tłumaczyć swoje
myśli? i w jakich
językach?

39. Wiele osób, któ-
re odbyły prądy
i do jakiego stopnia?

40. Wiele w Domi-
niurn było osób, któ-
re głosowały przy
wyborach na sejm
walny Wiedeński?
i jakie są między
nimi mieszkań-
cami, zdania i wy-
obrażenia w tej
miejscu?

ad 36. Najmy do zniwa były przez miejscowych
mieszkańców i obcych odbywane, zaś po zniwach, tyl-
ko przez miejscowych odbywają się, lecz i to najwię-
cej przez młodzież, co się zaś tyczy wdruwania
za zarobkiem, to tylko na flis idą.

ad 37. W obrębie tego państwa niema żadnych prze-
mysłowców oprócz jednego który rola się trudni.
Na bliskie sąsiedztwie strony czasami tutejsi
włościanie konie mający najsi się dają —
Oprócz czasami przetupu koni, żadnych spe-
kulantów nie ma.

ad 38. Oprócz urzędników tego państwa znaj-
duje się tylko jeden włościanin który po niemiec-
ku i polsku nie ale pisze, czyta i swoje my-
śli tłumaczy; jeden znowu co po polsku dość
poprawnie pisze, pare co swoje nazwiska
i trochę lez bardzo lichy po polsku pisze —
znajduje się na koniec wiele osób płci męskiej
a pare osób płci żeńskiej co książki do nabo-
żeństwa wyci umia dostadnie.

ad 39. Oprócz pod 38 wzmiankowanego włościan-
ina który unowiczył trzy klasy niemieckie, żadna

ad 40. O wyborach i o sejmie nikt słyszeć
nie chciał; sądzili włościanie, że wtem się jakie
podstępny i mówili, że gdy im najjaśniejszy
Jan bez sejmu pansenryane darował, to
i bez nich o ich dobru pamięta i ich rady
nie potrzebuje.

455

Dr. Andrzej
157, 551 Kraków

Woj. Stanisłowski zechce przysłać
i adyżki czy da się zrobić może
być umieszczone
28/4

Jeżeli niektórzy odwołują się do sprawy krajowej
mogłyby interwenjować tożys wyłączenie
aby mogły wybudzić interes i wyłączenie
publiczności - a gdy brzo więcej
adwaniślawyżno po literatury strony
Kraju dotyka, aniżeli gospodarstwa
miejskiego państwa wnoszą, ażeby
rozprawa, to nie umieszczano w
Archiwum Państwa. g. g.

Lwów 29 VII 1851
Woj. Stanisłowski

Vertical text on the right margin, including the number 850 and other illegible handwritten notes.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.